

Ettevõtluskeskkonna programm 2027–2030

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035 Eesti turismi pikk vaade 2025–2035 Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027 Eesti energiamajanduse arengukava (ENMAK 2035)
Programmi nimi	Ettevõtluskeskkonna programm
Programmi eesmärk	Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades, pöörates tähelepanu ohu ennetamisele ning inimese ja keskkonna kaitsmisele.
Elluviimise periood	2027-2030
Peavastutaja	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (valitsemisala asutused)	Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) AS Eesti Varude Keskus (EVK) AS Metrosert MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus (EAK)

Ettevõtluskeskkonna programm 2027–2030	1
Sissejuhatus	2
Programmi elluviimiseks kasutatavad välisvahendite meetmed.....	3
Muudatused	3
Hindamised ja tõhustamiskavad	4
Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused	6
Hetkeolukorra analüüs	6
Olulised tegevused	7
Programmi eesmärk ja mõõdikud	9
Rahastamiskava perioodiks 2027–2030	9
Programmi tegevused ja tegevuste täitmise analüüs	10
Ettevõtluskeskkond	10
Ettevõtete eksport	12
Teadusmahukad investeeringud	13
Taristu ja digiühiskonna järelevalve	14
Programmi juhtimiskorraldus	16

LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine	17
LISA 2. Programmi teenuste kirjeldus	19

Sissejuhatus

Programm põhineb Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukaval 2021–2035 ning aitab luua eeldusi, et Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele. Programm on koostatud saavutamaks TAIE ettevõtluskeskkonna alaeesmärki „Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades“. Programmi tegevuste jaotus lähtub omakorda arengukava alaeesmärgi kolmest tegevussuunast. Lisaks on eraldi loodud programmi tegevus „Taristu valdkonna ohuennetus ja tegevuslubade andmine“, mille kaudu MKM-i valitsemisala asutused lisaks ettevõtluskeskkonna taristu ohutusele ja nõuetele vastavuse tagamisele toetavad mitut teist tulemusvaldkonda, vt ka programmi juhtimiskorralduse peatükki.

Lisaks lähtutakse programmi tegevuste planeerimisel turismi valdkonna strateegiast „Eesti turismi pikk vaade 2025–2035“¹, mille eesmärk on tõsta Eesti tuntust meie eripära konkurentsieeliseks muutmise ja nutika turundamise abil.

Programmi koostamisel arvestatakse Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse Eestil saavutada ÜRO ülemaailmseid säästva arengu eesmäärke, mh eesmäärke „Toetada kaasavat ja säästvat majandusarengut ja tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö“, „Toetada kestlikku tööstuse arengut ja edendada innovatsiooni“ ning „Tagada säästvad tarbimis- ja tootmisviisid“.

Programm panustab strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse:

- „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja

¹ Turismi pikk vaade 2035. Allikas: <https://mkm.ee/turism2035>

- „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“.

Programm panustab strateegia „Eesti 2035“ muutustesse:

- Majandus ja kliima: võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks ning kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi;
- Riigivalitsemine: Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise ning parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse.

Arvestades programmis kõigi turuosaliste ja eri sektorite-valdkondadega, on programm terviklik. Selleks on vajalik ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika, tööstuspoliitika, turismipoliitika, kaubanduspoliitika, välisinvesteeringute usaldusväärse poliitika, tooteohutuspoliitika, tarbijakaitsepoliitika ning iduettevõtluse valdkonna käsitlemine ühes strateegilises raamistikus. Programmi tegevuste tulemusena kasvatab Eesti innovatsiooni- ja ettevõtluspoliitika oluliselt Eesti elanike heaolu ning parandab Eesti lõimumist rahvusvahelise majandusega ja ettevõtete konkurentsivõimet.

Programmi elluviimiseks kasutatavad välisvahendite meetmed

Programmi eesmärkide saavutamine on seotud järgmiste välisvahendite meetmete väljatöötamisega:

- 21.1.3.1 Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine, sh ettevõtete rahvusvahelistumise toetamine; iduettevõtluse hoogustamine; väikese ja keskmise suurusega ettevõtja arenguprogramm; ettevõtete digitaliseerimisega seotud tegevuste toetamine (sh RTE); ettevõtlusteadlikkus, sh juhtimiskvaliteet ja vastutustundlik ettevõtlus; turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine; rahvusvaheliste spordi- ja kultuurisündmuste toetusmeede ning starditoetus.
- 21.1.3.4 Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine
- 21.6.1.1 Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus
- 21.6.1.4 Ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused
- 21.6.1.5 VKE-de investeeringutoetus

Muudatused

Tuumaenergia ja -ohutuse seaduse (TEOS) valmimisega ja kiirgusseaduse muutmisega luuakse Eestis terviklik õigusraamistik tuumaenergia ohutuks kasutamiseks. Kliimaministeeriumi eestvedamisel koostatud TEOS eelnõu ei käsitle tuumajaama kohest rajamist, vaid loob riikliku regulatiivse raamistiku ja selged ohutusreeglid, mis peavad olema täidetud enne võimalike tuumaprojektide algatamist.

Poliitikakujundamise roll kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonnas asub Kliimaministeeriumis, kuid poliitika rakendamine kuulub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas. Selle tegevuse raames toetatakse TTJA sõltumatu tuumaregulaatori ülesehitamist, tööprotsesside ja pädevuste arendamist ning tagatakse Keskkonnaametist TTJA-sse üle toodud ülesannete tõrgeteta toimimine. Tuumaregulaator rakendab kiirgus- ja tuumaohutuse, tuumakontrollimeetmete, tuumajulgeoleku ning kiirgus- ja keskkonnakaitse norme.

Hindamised ja tõhustamiskavad

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE) vahehindamine viidi läbi 2025. a aprilli lõpust 2026. a jaanuarini.² TAIE arengukava vahehindamise eesmärk oli hinnata rakendatud sekkumiste asjakohasust, tõhusust, katvust ja sünergiat ning sihtrühmade sobivust. Samuti teha ettepanekuid TAIE arengukava ja fookusvaldkondade juhtimismudeli täiustamiseks ning mõõdikute muutmiseks või täiendamiseks muutuvates tegevuskeskkonnas, sh teha ettepanekuid nutika spetsialiseerumise valdkondade teekaartide uuendamiseks läbi ettevõtlikku avastusprotsessi.

Hindamine näitas, et TAIE arengukava strateegilised eesmärgid on muutunud geopoliitilises, majanduslikus ja tehnoloogilises tegevuskeskkonnas jätkuvalt asjakohased ning valdkondlikud arengukavad ei ole TAIE arengukavaga vastuolus. Samas praegu puudub terviklik ülevaade valdkondlikest TAIE-ga seotud tegevustest, nende edenemisest ja omavahelisest sünergiast TAIE eesmärkide suhtes. Oluline on süvendada koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumi ja MKM-i ning valdkondlike ministeeriumide vahel eelkõige programmide kujundamise ja ajakohastamise tasandil ning koguda arengukavade kooskõlastamisel süstemaatiliselt infot TAIE eesmärkidesse panustavate programmide ja tegevuste kohta, et tugevdada TAIE seiret ja strateegilist juhtimist.

Mõõdikute hindamine näitas, et TAIE arengukava ja programmide tasandil kasutatakse üldiselt loogilisi ja rahvusvaheliselt võrreldavaid makromõõdikuid, kuid nende tõlgendamine eeldab sügavamat kontekstianalüüsi, mida põhinäitajad üksi ei võimalda. Mitmed senised andmekogumise praktikad on ettevõtjatele ebaproportsionaalselt koormavad, mida tuleb koostöös Statistikaametiga üle vaadata. Edasiseks on oluline täiendada seiret toetavate ja kvalitatiivsete andmeallikatega. Kombineeritud, nii kvantitatiivsel kui ka kvalitatiivsel analüüsil põhinev seire võimaldab makromõõdikute muutusi sisulisemalt lahti mõtestada ning toetab tõenduspõhiseid juhtimisotsuseid.

Sekkumiste hindamine tõi esile, et TAIE arengu toetamiseks rakendatud meetmed on sisuliselt asjakohased, kuid nende mõju on vähendanud suur killustatus ja ebaühtlane fookus. Ressursside hajutamine väga erineva mahu ja sisuga sekkumiste vahel raskendab sekkumiste vahelist sünergiat ning suurendab taotlejate ja asutuste halduskoormust. Lisaks on teadmussiirde ja innovatsiooni toetamisel keskendutud peamiselt teadusasutuste ja erasektori koostööle, samas kui riigi ja kohalike omavalitsuste roll nutika tellijana on jäänud alakasutatuks. Edasiseks tuleks eelistada mahukaid programmitüüpi sekkumisi ning rakendada väärtusahelapõhist lähenemist, mis hõlmab kogu arendustsüklit alusuuringutest kuni turule jõudmiseni. Samuti on oluline tugevdada nõudluspoolset innovatsiooni, soodustades innovatsioonihankeid ja rakendusüuringute tellimist riigi ja KOV-ide kaudu, ning lihtsustada võimaluse korral taotlemise tingimusi, parandades nõustamise kvaliteeti ja info kättesaadavust.

Juhtimise ja rakendamise vaates näitas hindamine, et kuigi TAIE ja fookusvaldkondade juhtimismudelid on dokumentides kirjeldatud, ei ole need praktikas täies mahus toimunud. Juhtimise efektiivsust on pärssinud rollide ja vastutuse ebaselgus, juhtimismudelite sage muutmine ning asutustevahelise koostöö pealiskaudsus, hoolimata regulaarsetest kohtumistest. Ettevõtlik avastusprotsess on olnud TAIE elluviimisel oluline ja asjakohane, kuid kaasamistegevuste suur maht on tekitanud sihtrühmades väsimust ja ebaselgust kaasamise eesmärkide ning sisendi kasutamise osas. Edasiseks on vajalik hoida

² Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035. Allikas: <https://www.taie.ee/>

ajakohasena TAIE ja fookusvaldkondade juhtimismudelid, sh kooskõla teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadusega (TAIKS), luua selge ja kasutajasõbralik juhtimisprotsesside kirjeldus ning suunata koostöökohtumised konkreetsete otsuste ja ühiste tegevusplaanide kujundamisele. Ettevõtlikku avastusprotsessi tuleks planeerida senisest läbimõeldumalt ja siduda tihedamalt fookusvaldkondade tegevuskavadega, tagades osalejatele selge tagasiside ja parema seose TAIE strateegiliste eesmärkidega tervikuna.

Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused

Hetkeolukorra analüüs

2025. aastal kasvas Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) 0,5 protsenti, mis oli esimene kasvuaasta peale kolme aastat langust Jooksevhindades oli SKP 2025. aastal 41,6 miljardit eurot, mida oli 1,8 miljardi euro võrra rohkem kui aasta varem. Tegevusaladest olid 2025. aastal suurema positiivse panusega Info ja side sektor ning töötlev tööstus. Majandust pidurdasid enim ehitus ja kaubandus.

Eratarbimine lõpetas aasta null panusega. Kasvu panustas positiivselt kaupade ja teenuste eksport, mis suurenes aastaga 5%.

Programmi tegevuste mõõdikute trendid:

- Programmi eesmärkide täitmine on tulenevalt majandus- ja julgeolekulukorrast kõikuv – osades näitajates on läinud hästi, osades halvasti.
- 2025. aasta oli Eesti majanduse jaoks tõusu aasta, kus SKP kasvas nii jooksev kui ka püsihindades. Kasvurajale sai ka töötleva tööstuse sektor, kus toodangu maht kasvas tugeva ekspordi toel püsihindades 1,7%. Väljapool Harjumaad loodud SKP inimese kohta vähenes 2023. aastal 56%ni EL keskmisest ning 2024 aastal 55%ni. 2025. aastal langus ilmselt peatus, kuna Eesti majandus hakkas jälle kasvama.
- Kui 2024. aasta alguses oli nõudlus Eesti toodete järele nõrk, kuid aasta lõpus olukord muutus. Sügisel hakkas lisaks teenustele ka kaupade eksport kasvama, mis viitab, et Eesti konkurentsivõime välisurgudel paranes. 2025. aastal kasv kiirenes veelgi, kuna Eesti kaupade ja teenuste konkurentsivõime välisurgudel kasvas. Aeglustus turismiteenuste eksport, mis suurenes aastaga vaid 1% võrra. Tugev nõudlus jätkus Eesti IT teenusteleEesti ekspordihinnad 2025 aastal kavasid kiiremini kui Euroopa Liidu keskmine samuti on võrreldes baasaastaga (2020) kasv olnud kiirem ning seatud sihttase on täidetud.
- Kuigi 2025. aasta tulemused ei ole veel teada, siis uusi ettevõtteid loodi juba 2024. aastal veidi rohkem kui on 2025. aasta sihtiks seatud. Selle põhjus võib olla inflatsiooni kõrge taseme jätkumine, mistõttu on lihtsam ka seatud 200 000-eurose aastakäibe piiri ületamine.
- Rahvusvahelistes edetabelites läks Eestil üldiselt ootuspäraselt. IMD äritegevuse lihtsuse indeksis tõusis Eesti 2025. aastal 3 kohta ning jõudis veidi lähemale planeeritud sihttasemele. Talentide atraktiivsuse osas ei saa muutuseid hinnata, kuna 2025. aasta tulemustabel ei ole antud raporti kirjutamise ajaks välja tulnud.
- Kohalike investeeringute seisukohalt vastasid arengud suures osas ootustele. Ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse ulatusid 5,8 miljardi euroni, mida oli 3,9% vähem kui aasta varem. Kuna investeeringuid arvestatakse kiirstatistika põhjal siis on võimalik, et lõppnumbrit korrigeeritakse veel üles poole.

Programmi eesmärkide täitmist on toetanud järgnevad tegevused

Strateegia “Eesti 2035” muutuste saavutamiseks olulisemad tegevused (siht „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“):

- Käivitus 160 miljoni euro mahuga suuremahuliste investeeringute toetusmeede, mille eesmärgiks on soodustada suure mahuga investeeringute tegemist Eesti majandusse, toetada eksportivate ettevõtete konkurentsivõime, ekspordivõimekuse ja lisandväärtuse kasvu.
- Team Estonia eksporditegevuste elluviimise suunamiseks kinnitati ekspordistrateegias. Avanes ettevõtete esindusorganisatsioonidele suunatud ekspordi toetusmeede 2025. aastal avanenud meede toetab erialaliitude võimekust arendada oma sektori eksporditegevusi ning suunata ressursse nutikate ja lisandväärtust loovate toodete ja teenuste välisturgudele viimisel.
- Andmepõhise aruandluse raames jätkati asutuste ülese (enam kui 20) ühtse taksonoomia loomine rakendamaks andmete ühekordse küsimise printsiipi riigiga suhtluses. Jätkus ka laiapõhjaline andmete korrastamine ja standardiseerimine, sh jäätme-, pakendi-, kütuse-, õhu-, vee- ja metsavaldkonna aruandlusandmetega, mis on aluseks kestlikkuse aruandluse esitamise lihtsustamiseks tulevikus. Regulatsioonide ettevõtjasõbralikumaks koostati bürokraatia vähendamisele suunatud seaduste muudatuste pakett.

Programmi perioodil püstitatud eesmärkide edendamist raskendavad aga mitmed suuremat tähelepanu vajavad väljakutsed:

- Ekspordi, investeeringute ning turismi mahud ei ole taastunud. Mahtude suurendamiseks on oluline pakkuda ettevõtetele tuge ekspordiga alustamiseks ja turgude mitmekesistamiseks. Välisinvesteeringute aktiivse meelitamise kõrval tuleb fookus seada ka jätkuinvesteeringute Eestis hoidmisele. Turismi arenduse fookuses tuleb hoida äriturismi kui kõrge lisandväärtusega teenussektori kasvatamist aitamaks täita madalhooaega ning suurendada välituristide arvu.
- Ettevõtjate aruandlus riigile vajab kaasajastamist ja reformi. Selleks tuleb jätkata riigi kogutavate andmete ühtse süsteemi loomisega asutuste üleselt, teha investeeringuid masinloetavate andmete vastuvõtmiseks ja töötlemiseks ning toetada ettevõtjateid toetamisega ülemineku kiirendamiseks.
- Samuti vajavad reformi finantsinstrumentide pakkumise põhimõtteid: suurendada tuleb Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse võimekust finantseerida suuremahulisi projekte ja laiendada ettevõtetele pakutavate finantsteenuste ning instrumentide valikut.
- Riik peab muutuma ettevõtja jaoks proaktiivseks ja terviklikuks teenusepakkujaks. Tuleb jätkata ettevõtjatele suunatud info ja teenuste koondamisega maksimaalses ulatuses ja kasutajamugavalt eesti.ee ettevõtja digivärvasse.
- Tagada tuleb järjepidev ja tõhus Venemaa-vastaste sanktsioonide rakendamine ja järelevalve.

Olulised tegevused

Olulised tegevused eesmärkide täitmiseks:

- Viiakse ellu **suuremahuliste investeeringute toetusmeedet**, millest saab finantseerida minimaalselt 8 potentsiaalset investeeringut. Toetus on suunatud strateegilistele ja kõrge tehnoloogiamahukusega ettevõtlusinvesteeringute teostajatele Eesti majandusruumis. Toetusmeetme rakendamiseks vajalikud vahendid on kavandatud Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeliste vahendite reservis 40 mln eurot aastas.
- **Toetatakse Eesti turismisektori arengut.** Eesti kui tuntud reisisihina ning turisminõudluse suurendamist, mh rahvusvaheliste sündmuste ja konverentside korraldamise toetusmeetme kaudu; erinevate transpordiliikide ühenduste välismaailmaga taastamist ning turismiettevõtete ärimudelite ümberkujundamist sihtgrupi paremaks teenindamiseks.

- **Toetatakse tööstuse digitaliseerimist ja automatiseerimist**, et suurendada ettevõtete võimekust ja valmisolekut digitaalsete tehnoloogiate kasutuselevõtuks.
- Seoses kasvanud elektritarbimisega, mis tuleneb õiglase ülemineku fondi toel tehtud tööstusinvesteeringutest, **investeeritakse** täiendavalt **Ida-Virumaa elektrivõrkude arendamisse**.
- **Toetatakse kapitaliturgude mitmekesistamist** läbi investeerimisfondide ning soodustatakse kapitalile ligipääsu (regionaallaen).
- **Jätkatakse eksportööride toetamisega**, tõhustades äridiplomaatia tegevusi ja riigiasutuste koostööd. Loomes uue ekspordi kasvatamise toetuse esindusorganisatsioonidele.
- Kujundatakse ümber tarbijavaidluste komisjoni töö korraldamise põhimõtted, et **ettevõtjate ning tarbijate erimeelsusi lahendataks tõhusamalt ja kvaliteetsemalt kohtuväliselt** ning komisjoni usaldusväärsus suureneks.
- Ettevõtete nõustamistegevuse ja riikliku järelevalvevõimekuse kasvatamisega **toetatakse ausat konkurentsi ja vastutustundlikku käitumist turul**.
- Eesti ettevõtete konkurentsi- ja ekspordivõimekuse toetamiseks luuakse Eesti katselaboritele ja inspekteerimisasutustele võimalus pakkuda **rahvusvaheliselt tunnustatud vastavushindamise teenust** ning arendatakse ja hoitakse Eesti mõõteetalone ettevõtjate vajadustele vastava mõõteteenuse pakkumiseks.
- **Arendatakse piiriüleselt**, veebipõhiselt ja ühekordse küsimise põhimõtte alusel pakutavaid avalikke teenuseid, et **soodustada ja hõlbustada Euroopa Liidu siseturul äritegevust ja kodanike liikumist**.
- Ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks arendatakse eesti.ee portaali ettevõtja digivärvavat, mis **koondab ettevõtjatele kasutajakeskselt infot ja avalikke teenuseid**, lihtsaks ja mugavaks avaliku sektoriga suhtlemiseks ning töötatakse välja kümme „ühest aknast“ tervikteenusena kättesaadavat haldusalade ülest proaktiivset või sündmusteenust, sh nt ettevõtte alustamiseks, riigi eest tähtajaliste kohustuste täitmiseks, finantseerimisvõimaluste leidmiseks.
- Jätkatakse tingimuste loomisega **reaalajamajandusele üleminekuks**. Selle eesmärk on muuta ettevõtte haldamise ja majandamisega seotud tegevused taustal toimivaks ning vähendada ettevõtjate halduskoormust. Üleminekuks toetatakse ettevõtjate äriprotsesside ja aruandluskohustuste automatiseerimist, luues eeldused reaajas toimuvaks andmevahetuseks.
- Ettevõtjate aruandluskoormuse vähendamiseks töötavad üle 22 asutuse üheskoos ligi 400 aruande analüüsi ja andmete ühtlustamisega, et laialdasemalt rakendada **andmete ühekordse küsimise printsiipi**. Töö protsessi käigus vaatavad asutused üle oma andmevajaduse, kaotavad ajale jalgu jäänud kohustused, kaardistavad ja ühtlustavad dubleeritud andmete küsimised asutuse üleselt ning taaskasutavad andmeid, mida teised asutused juba küsivad.
- Hõlbustatakse äritegevust regulatsioonidest tulenevate nõuete ajakohastamise ja selgemaks muutmise. Selleks **ajakohastatakse seadusandlust, sh reklaamivaldkonna ja alkoholi jaemüügi nõudeid**.
- **Kaasatakse teadusmahukaid välisinvesteeringuid**. Strateegiliselt olulistesse majandussektoritesse tehtavate välisinvesteeringute kaasamiseks lihtsustatakse riigiasutuste koostöös eri menetlustoiminguid (planeeringute kinnitamine ja lubade väljastamine), tagatakse selgemad ja suunatumad väärtuspakkumised ning tegevused välisturgudel, ning hinnatakse muuhulgas

investeeringute usaldusväärsust tagamaks investeeringute läbipaistvuse ning soodsa mõju Eesti majanduskeskkonnale.

- Riigi toimimiseks hädaolukorras **tagatakse olulise tegevusvaru olemasolu ja hoolitsetakse varude kasutuselevõtu valmiduse ning varuga seotud majandussektorite toimepidevust eest**. Sh soodustatakse tarneahelate kerksust, mis suurendab tööstuste vastupanuvõimet kriisidele.
- Tagatakse transpordisektoris **õnnetuste ja intsidentide põhjuste** väljaselgitamine ning **ohutusalaste soovitude** tegemine.
- **Regionaalsete investeeringute soodustamiseks** suurendatakse olulisemate regionaalsete osapoolte koostöö süsteemsust ja kvaliteeti konkreetsete suurinvesteeringute maandamiseks ning toetatakse õiglase ülemineku fondi investeeringutoetuste (sh piloottehaste arendamiseks) tõhusamat rakendamist.

Programmi eesmärk ja mõõdikud

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Programmi eesmärk	Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmismahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades							
Programmi mõõdikud	Tegelik			Sihtase				
Programmi mõõdikud	2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030
Kaupade ja teenuste eksport, mld eurot <i>Statistikaamet</i>	29,8	30,2	32,6	33	33	34	34	36
Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest, % <i>Statistikaamet</i>	55,6	55,2		62,5	63,4	64	64	64
Business B-ready indeks (3 samba keskmine punktisumma) <i>Maailmapank</i>			75,91	75	78	80	82	82

Mõõdikute 2030. aasta sihttasemed põhinevad TAIE arengukavas 2021-2035 seatud sihttasemetel. Business B-ready indeks on Maailmapanga loodud mõõdik, mis hindab riigi ärikeskkonna kvaliteeti, keskendudes regulatsioonidele, avalikele teenustele ja ettevõtluse toimimise tõhususele. Mõõdiku 2024. aasta andmed avaldatakse 2025. aasta sügisel ja käesoleva programmiga seatakse uued sihttasemed.

Rahastamiskava perioodiks 2027–2030

Rahastamiskavas kajastatakse programmi ja programmi tegevuste tasandi eelarved. Rahastamiskava koostamisel lähtutakse Rahandusministeeriumi poolt ette antud eelarvevahendite maksimaalsetest mahtudest.

Tabelis 2 kajastatakse programmi kulude eelarve eelseisva RES perioodi kohta, liigendatuna valitsemisalade ja programmi tegevuste lõikes. Ei sisalda investeeringuid, käibemaksu, tulusid, finantseerimistehingud ega amortisatsioonikulu.

Tabel 2. Rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Programmi rahastamiskava	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2027	2028	2029	2030
Programmi kulud	-132 583	-135 157	-109 565	-64 150
Ettevõtete eksport	-82 731	-88 129	-62 120	-26 269
Teadmusmahukad investeeringud	-8 685	-9 299	-9 304	-9 224
Ettevõtluskeskkond	-33 699	-32 832	-33 448	-24 030
Taristu ja digiühiskonna järelevalve	-7 468	-4 896	-4 693	-4 628

Programmide eelarve ja eelarvelised muudatused on leitavad Rahandusministeeriumi kodulehel ([LINK](#)).

Programmi tegevused ja tegevuste täitmise analüüs

Ettevõtluskeskkond

Tabel 3. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Eesti elanikud on ettevõtlikud ning ettevõtlus- ja tarbimiskeskond atraktiivne						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihtase)	2027 (sihtase)	2028 (sihtase)	2029 (sihtase)	2030 (sihtase)
Eesti positsioon IMD World Competitiveness indeksi alamkategorias „Äritegevuse efektiivsus“ ³ IMD konkurentsivõime raport	31.	28	20	18.	17.	16.	15

Mõõdik annab hinnangu äritegevuse lihtsuse muutumisele Eestis võrreldes teiste riikidega. Mida kõrgem koht edetabelis, seda suurem on meie efektiivsus võrreldes teiste riikidega. See on oluline nii tootlikkuse kui üldise konkurentsivõime kasvatamiseks. Siia panustavad tegevused, mis vähendavad ettevõtete halduskoormust, kulusid jms äritegevust koormavaid tegevusi. 2025 aastal olime küll plaanitud saavutustasemes 8 koha kaugusel, kuid liigume õiges suunas. Mitmed majanduse kasvukava tegevused alles hakkavad keskkonnale mõju avaldama ning järgnevatel aastatel ootame kiiremat liikumist üles.

Programmi tegevuse täitmine

2025. aastal keskenduti ettevõtluskeskkonna lihtsustamisele ja halduskoormuse vähendamisele Ettevõtluskeskkonna programmi ja majanduskasvu kava raames. Muudeti lõhkematerjalitehase määrust ning võeti Vabariigi Valitsuses vastu bürokraatia vähendamise kobareelnõu, millega muudeti kaheksat seadust ja kahte määrust. Jõustus tarbijakaitseseaduse muudatus, millega vähendati paberist ostutšekkide ja -arvete esitamise kohustust, ning parandati kemikaaliseaduses SEVESO III direktiivi

³ Hõlmab viite valdkonda: tootlikkus, tööjõuturg, finantsturud, ettevõtete juhtimine ja väärtushinnangud.

ülevõttu. Samuti kiideti heaks välismaalaste seaduse muudatused, mis võimaldavad oskustööjõu paindlikumat kaasamist. Tegevused olid suunatud ettevõtjate halduskoormuse vähendamisele ja regulatiivse keskkonna prognoositavuse parandamisele.

Programmi tegevused

Programmi tegevus sisaldab majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna arendamise ning ettevõtluse soodustamise ja toetamise teenuseid, samuti ettevõtluspoliitikaga seotud TTJA teenuseid, mis aitavad tagada ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna õigusruumi. Lisaks hõlmab programmi tegevus AS Eesti Varude Keskuse teenust riigi tegevusvarude tagamiseks.

- Luuakse soodne kasvupinnas uute ettevõtete tekkimiseks ja nende edasiseks kasvamiseks, sh eraldi väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud arenguprogrammi elluviimise toel.
- Soodustatakse ambitsioonikate äriideede juurdevoolu, ambitsioonikate ärimudelite loomist ja rakendamist.
- Viiakse ellu *Work in Estonia* tegevuskava ja talendipoliitika, et soodustada Eesti ettevõtjatele vajalike tippspetsialistide leidmist.
- Rakendatakse tegevusi, mis soodustavad ettevõtjate ja haridusasutuste koostööd ning toetatakse (tööstus)ettevõtetele vajalike spetsialistide koolitamist.
- Vähendatakse ettevõtjate halduskoormust ja ajakohastatakse ettevõtluse regulatsioone (ettevõtluse parendamisele ja kasvule suunatud regulatiivne keskkond), mh töötades välja ettevõtjatele suunatud proaktiivsed digitaalsed avalikud teenused, sealhulgas ettevõtja ärisündmustest lähtuvad sündmusteenused ühes keskses digiväravas.
- Tõhustatakse tootmishoonete rajamiseks vajalikke menetlustoiminguid ehk käivitatakse nõ investeringute roheline koridor.
- Vähendatakse ettevõtjate aruandluskoormust ning toetatakse reaalamajandusele üleminekut era- ja avaliku sektori koostöös äriprotsesside ja aruandluskohustuse automatiseerimiseks ning digitaliseerimiseks.
- Soodustatakse digikaubandust (e-kaubandus, platvormimajandus, jagamismajandus).
- Tugevdatakse EL ühtse siseturu toimimist soodustades kaupade, äriteenuste ja digitaalsete ning andmete ühekordse küsimise põhimõttel toimivate avalike teenuste piiriülest liikumist ning õiglast konkurentsi.
- Arendatakse tarbijate harjumusi tarbida säästlikult ja targalt ning kujundatakse tarbijate majandushuvide kaitseks kohane õigusraamistik.
- Tagatakse toodete ja teenuste ohutus ja nõuetele vastavus.
- Tagatakse kvaliteedi infrastruktuuri (standardimise, akrediteerimise, vastavushindamise ja metroloogia) süsteemi toimivus.
- Tagatakse riigi tegevusvaru olemasolu ja seiratakse seotud ettevõtjate toimepidavust.
- Korraldatakse laeva-, lennu- ja raudteeõnnetuste ja/või intsidentide ohutusjuurdlust, selgitades välja õnnetuste ja intsidentide põhjused ning tehes ohutusalaseid soovitusi või ettepanekuid sarnaste juhtumite vältimiseks tulevikus.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Ettevõtete eksport

Tabel 4. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Ettevõtted hindavad Eestit tegutsemiskeskkonnana kõrgelt						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2029 (sihttase)	2030 (sihttase)
Eesti toodete ekspordihind kasvab kiiremini kui Euroopas keskmiselt, %* <i>Eurostat</i>	+4,4%	> +0,1%	> +0,1%	> +0,1%	> +0,1%	> +0,1%	> +0,1%
Turismiteenuste eksport, mld eurot <i>Statistikaamet</i>	2,18	2,21	2,4	3	3,3	3,6	3,8

* Võrreldakse Eesti ekspordihinna muutust Euroopa keskmise muutusega ning näidatakse erinevust. Nt, kui Euroopas kasv +1,6%, Eestis langus -4,4%, siis väärtus on -6%. Sihttase on positiivne arv (+0,1%), 0 ja negatiivsed väärtused tähendavad, et sihttase ei ole saavutatud.

Mõlema ekspordimõõdikuga kogutakse infot Eesti ettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime kohta. Kaupade ja teenuste ekspordi ning seal hulgas oleva turismiteenuste ekspordikasv näitab, kuidas meetmete tegevus mõjutab otseselt Eesti majandus. Turismiteenuste eksport jäi ca kümnendiku võrra alla seatud sihttasemele. Turistide arv küll kasvas, kuid nende kulutused ei kasvanud enam soovitud tempos. Kasvu kiirendamiseks on vaja suurendada Eesti nähtavust turismi sihtriigina ning tõsta atraktiivsust rohkem kulutavate konverentsituristide jaoks.

Programmi tegevuse täitmine

Ettevõtete konkurentsivõime ja rahvusvahelistumise toetamine toimus 2025. aastal eeskätt majanduskasvu kava elluviimise kaudu. Kavas oli kokku 45 tegevust, millest 21 oli Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi otseses vastutuses ning enamik neist viidi ellu; kaks tegevust lükati edasi ja üks jäi teostamata. Töötati välja eksporditegevuste kava ning valmistati ette sellele vastav toetusmeede. Kinnitati turismi pikk vaade 2025–2035 ja turismistrateegia 2026–2029, mis loovad selge raamistiku sektori pikaajaliseks arenguks. Kavandamisetaapis pöörati varasemast enam tähelepanu sidusrühmade kaasamisele ja tegevuste prioriseerimisele, mis parandas sekkumiste fokuseeritust.

Programmi tegevused

Programmi tegevuses keskendutakse erinevatele teenustele, mis toetavad ettevõtete eksporti ja sisenemist uutele turgudele ning tööstussektori ja turismisektori arengut. Vastavaid poliitikaid kujundab majandus- ja kommunikatsiooniministeerium ning suur osa teenustest viiakse ellu Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu. Põhilise osa tegevuse eelarvest moodustavad ettevõtete ekspordi, tööstussektori ja turismisektori toetused.

- Soositakse kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste eksporti ja uutele turgudele sisenemist läbi ajakohastatud ning suure mõjuga müügi-, turundus ja teadlikkuse tõstmise tegevuste ning teenuste (riikliku kuvandi edasiarendamine ja juurutamine, sihtturupõhised nõustamised, kasvuprogrammid, koolitused, ühisstendide, visiitide ja kontaktreiside korraldamine jm) kogumahus 60 miljonit eurot EL 2021–2027 rahastusperioodi vahenditest. Viiakse ellu ekspordi kasvatamise toetust esindusorganisatsioonidele.
- Viiakse ellu Team Estonia ekspordistrateegiat aastateks 2025 - 2028. Arendatakse edasi riigi äridiplomaatia võimekust, suurendades selleks ministeeriumite ülest koostööd nii valdkondlike kui tehnoloogiapõhiste prioriteetide seadmiseks, protsesside juurutamiseks kui

ühiste Tegevuste planeerimiseks ning elluviimiseks (sh ühised välisesinduste laienemiskavad ja tööplaanid, eesmärgid välisturgudel, *once only* ja tehnilised lahendused).

- Analüüsitakse ja kavandatakse välisturgudele suunatud tegevusi Ukraina ülesehituse toetamiseks ning selle raames Eesti ettevõtetele koostöövõimaluste ja instrumentide tekitamiseks.
- Toetatakse Eesti ettevõtluse, eriti tööstussektori konkurentsivõime kasvu, sh tõusu väärtusahelates.
- Toetatakse parimate võimalike tehnoloogiate kasutamist tööstusettevõtetes ning soodustatakse nüüdisaegsetel tehnoloogiatel põhinevate ärimudelite kasutuselevõttu.
- Tagatakse stabiilne, ajakohane ja ettevõtlust soodustav õiguslik turismiregulatsioon ja seistakse Eesti huvide eest Euroopa Liidu õigusloomes, nt pakettreiside direktiivi muudatus, lühiajalise majutuse üüriteenuste algatus.
- Viiakse ellu turismistrateegiat aastateks 2026-2029. Perioodil 2021–2027 toetatakse SF vahenditest turismisektorit kokku 45 miljoni euroga (sh 7 miljonit eurot riiklik kaasfinantseering). Fookus on sektori digitaliseerimise toetamisel, Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamisel, rahvusvaheliste sündmuste ja konverentside toetamisel ning tootearendusel ja kompetentside kasvatamisel.
- Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks toetatakse ettevõtjate investeeringuid uute toodete või teenuste arendamisse fondi perioodil mahus 153 miljonit eurot.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Teadmusmahukad investeeringud

Tabel 5. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Ettevõtete alustamiseks ja arendamiseks on piisav ligipääs vajalikule finantseerimisele ja kapitalile						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2029 (sihttase)	2030 (sihttase)
Ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse, jooksevhindades mld eurot <i>Statistikaamet</i>	6,05	5,8	3,5	4,4	5	5	5,5
Välisinvesteeringud töötlevas tööstuses, mld eurot <i>Eesti Pank</i>	3,5	4,2	4,5	5,5	6	6,5	7

Ettevõtete investeeringud ületasid seatud sihttasest, kuid välisinvesteeringuid tuli töötlevasse tööstusesse veidi vähem kui oodatud. Tööjõupuudus ning lähedus konfliktsetele riikidele on vähendanud Eesti atraktiivsust investeeringute sihtriigina. Olukorra parandamiseks on vaja suurendada investeeringuid Eesti atraktiivsuse kasvatamiseks.

Programmi tegevuse täitmine

2025. aastal tugevdati tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute toetamise raamistikku. Käivitati teadus- ja kaitsetööstuse programmid ligikaudu 90 miljoni euro suuruse mahuga ning loodi 50 miljoni euro suurune riskikapitalifond, et parandada kapitali kättesaadavust süvatehnoloogilistele ettevõtetele. Kaitsetööstuse arendamiseks avati tootearenduse toetus ja loodi Defence Business Lab. Kosmosevaldkonnas valmistati ette kosmoseeaduse eelnõu ja suunati ligikaudu 30 miljonit eurot investeeringuid Euroopa Kosmoseagentuuri tegevustes osalemiseks. Lisaks alustati kaitse- ja kahese kasutusega tehnoloogiate toetusmeetme (KAISA) väljatöötamist eesmärgiga tugevdada teadus- ja arendustaristut ning testimisvõimekust.

Programmi tegevused

Programmi tegevus hõlmab kapitaliturgude mitmekesistamise ja investeerimisfondide ning kapitalile ligipääsu parandamise ja võimaldamisega, samuti välisinvesteeringute meelitamisega ning nende usaldusväärsuse tagamisega seotud kahte teenust. Teenuste eest vastutab majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, kuid mitmeid teenuseid viiakse ellu Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

- Käivitatakse suuremahuliste investeeringute toetusmeede. Toetus on suunatud strateegilistele ja kõrge tehnoloogiamahukusega ettevõtlusinvesteeringute teostajatele Eesti majandusruumis.
- Soodustatakse tehnoloogia- ja arendusmahukate välisinvesteeringute kaasamist ning mahu suurendamist ja tagatakse välisinvesteeringute usaldusväärsus. Tutvustatakse Eestit kui paindlikku ja ettevõtjasõbralikku majanduskeskkonda maailmas.
- Kujundatakse konkurentsivõimeline ja paindlik investeerimiskeskond kõigis Eesti piirkondades, sh tõhustatakse koostööd regionaalsete osapooltega strateegiliste suurinvesteeringute süsteemsemaks kaasamiseks.
- Arendatakse edasi Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse rahastamisvõimekust suurinvesteeringute ja –tehingute toetamisel, töötatakse välja ettepanekud ja viiakse ellu tegevusi menetlustoimingute lihtsustamiseks strateegiliste suurinvesteeringutele, ning tagatakse süsteemsem ja personaliseeritum lähenemine ning kliendihaldus potentsiaalsetele suurinvestoritele välisturgudel.
- Parandatakse ettevõtete finantseerimisvõimaluste (kapitali) kättesaadavust, sh tõmbekeskustest eemal asuvates piirkondades, lisaks on tegevuse alla koondunud kapitaliturgu elavdavad riskikapitali-instrumendid EIS-is nagu Balti Innovatsioonifond I ja II ning EstFund.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Taristu ja digiühiskonna järelvalve

Tabel 6. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Ettevõtluskeskkonna taristu on ohutu ja nõuetele vastav						
	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihtase)	2027 (sihtase)	2028 (sihtase)	2029 (sihtase)	2030 (sihtase)
Eesti kodumajapidamiste osakaal, millistel on	81	81	70	86	88	89	90

võimalus liituda väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrguga, mis tagab 1 Gbit/s kiiruse, % TTJA							
Viimase viie aasta keskmine raudteel hukkunute ja vigastatute arv rongiga läbitud miljoni km kohta* TTJA	0,33	0,34	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

* Mõõdiku ühik on isikute arv miljoni rongkilomeetri kohta, mis on taandatud 5 aasta keskmiseks, sh hukkunute ja vigastatute arvul on näitajas erinev osakaal. Rongkilomeeter on defineeritud majandus- ja taristuministri 03.12.2020 määruises nr 83.

Programmi tegevuse täitmine

Taristu valdkonna ohuennetuses ja loamenetluste valdkonnas keskenduti 2025. aastal ohutusjuurdluste ning järelevalve ülesannete täitmisele. Ohutusjuurdluste keskuses viidi läbi ohutusjuurdluste lennunduse, laevanduse ja raudtee valdkonnas, avaldati mitu lõpparuannet ning jätkati mitme juhtumi uurimist. Lennunduses käsitleti kolme lennuõnnetust ning raudteel algatati uurimine Soo (Saku) ülesõidu tõsise õnnetuse osas. Valmis Estonia huku lõpphinnang, mis kinnitas, et uut ohutusjuurdlust ei ole vaja avada. Samal ajal tõi aasta esile loastamis- ja järelevalvesüsteemi võimekuse strateegilise tähtsuse: kaasaegne tehniline pädevus ja digilahendused on eeltingimuseks kiiretele loamenetlustele, riskipõhisele järelevalvele ja investeeringute sujuvale elluviimisele.

Programmi tegevused

Programmi tegevuse alla on koondatud ehituse, transpordi ja digiühiskonna eeskätt lubade andmist ja järelevalvet puudutavad TTJA teenused, mille poliitikat kujundatakse muudes valitsemisalades. Lisaks hõlmab tegevus ohutusjuurdluste keskuse (OJK, MKMi struktuuriüksus) teenust, et välja selgitada transpordisektoris toimunud õnnetuste ja intsidentide põhjused.

- TTJA teenustega tagatakse infrastruktuuri ja teenuste ohutus ja nõuetele vastavus.
- Tagatakse turuosalistele võrdsed alused raudteetaristu kasutamisel, kõrge tase vedurijuhtide väljaõppes ning raudteesektori ettevõtete tegevuse vastamine kehtivatele nõuetele ja standartidele vastavate tegevusõiguste ja lubade väljastamisega. Teostatakse järelevalvet raudteeliikluse ja -veo korraldamise, raudteetaristu ja -veeremi valdkonnas nõuete täitmise üle.
- Väljastatakse tegevuslube ja määratakse tingimusi riigi eriplaneeringuga ehitistele, riigikaitse- ja julgeolekuehitistele ning raudteerajatistele, näiteks meretuuleparkide arendamisel ja Rail Baltic trassi rajamisel. Samuti teostatakse järelevalvet ehitusvaldkonnas, tagamaks ehitiste ohutust, ligipääsetavust ja energiatõhusust.
- Küberturvalisuse tagamiseks antakse tegutsemisõigusi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toodete-teenuste sertifitseerijatele ning teostatakse nende üle järelevalvet. Kontrollitakse digiligipääsetavust avaliku sektori veebides ja äppides ning erasektori teenustes.
- Väljastatakse lube sideturul teenuste pakkumiseks ja sageduste kasutamiseks. Sideregulaatorina on TTJA ülesanne analüüsida sideteenuste hulgiturge ja vajadusel määrata turul märkimisväärse turujõuga ettevõtja, kellele vajadusel kehtestatakse kohustusi

sideturgudel konkurentsi tagamiseks. Lisaks võimaldatakse kaasaegset ja piisavat sagedus- ja numeratsiooniresurssi nii sideteenuste pakkumiseks kui ka raadiosageduste kasutajatele. Samuti teostatakse järelevalvet digiühiskonnas, et kindlustada kiire interneti rajamine, elektroonilise side teenuste usaldusväärsus, raadiosageduste korrektse kasutamine, sideteenuste toimepidevus ja meediateenuste turvalisus.

- Ohutusjuurdluse keskuses korraldatakse laeva-, lennu- ja raudteeõnnetuste ja/või intsidentide ohutusjuurdlust, selgitades välja õnnetuste ja intsidentide põhjused ning tehes ohutusalaseid soovitusi või ettepanekuid sarnaste juhtumite vältimiseks tulevikus.
- Kiirgus- ja tuumaohutuse korraldamine ja sõltumatu tuumaregulaatori töö tagamine.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Programmi juhtimiskorraldus

Programmi koostavad MKM-i ettevõtluse ja digimajanduse valdkonnad koostöös. Programmi kinnitab majandus- ja tööstusminister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist vastavalt pädevusjaotusele ning see avalikustatakse MKM-i kodulehel⁴.

Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka era- ja mittetulundussektorist.

Programmi seiratakse vähemalt kord aastas, mil toimub jooksev andmete ülevaatamine, et vajadusel asjakohaseid muutusi teha. Programmi täitmise kohta antakse aru programmi tegevuste (programmi dokument) ja tulemusvaldkonna tasandil (riigi majandusaasta koondaruanne).

Valitsemisalast on programmi koostamisse ja rakendamisse kaasatud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus, AS Metrosert ning alates 2024. aastast lisaks AS Eesti Varude Keskus ja MKMi struktuuriüksusena transpordi ohutusjuurdluse ülesannet täitev ohutusjuurdluse keskus.

Programm on seotud erinevate tulemusvaldkondadega eeskätt läbi TTJA teenuste. Üldistavalt on eeskätt tegemist lubade andmise ja järelevalve teenustega, mis enne ministriumite ümberkorraldusi 2023. ja 2024. aastal ka vastavates programmides asusid. Erinevatesse tulemusvaldkondadesse panustab lisaks EVK teenus, millega tagatakse hädaolukorra lahendamiseks või ennetamiseks ning riigi varustuskindluse, riigi julgeoleku ja elanikkonna toimetuleku tagamiseks vajalike tegevusvarude, taristu olemasolu ning kasutusele võtmise valmiduse eest.

Tabel 7. Ettevõtluskeskkonna programmi rakenduslike teenuste seosed teiste tulemusvaldkondade ja programmidega, kus kujundatakse vastava valdkonna poliitikat

Programmi rakenduslikud teenused (vt lisa 1)	Seotud tulemusvaldkond	Seotud programm	Teenuste üldist poliitikat kujundav ministeerium
Teenused 4.1. kuni 4.5.	Digiühiskond	Digiühiskonna programm	Justiitsministeerium

⁴ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevuspõhine riigieelarve. Allikas: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

Teenused 4.6. kuni 4.9.	Elukeskkond, liikuvus ja merendus	Transpordi ja liikuvuse programm	Kliimaministeerium
Teenused 4.10. ja 4.1.	Elukeskkond, liikuvus ja merendus	Elukeskkonna ja ringmajanduse programm	Kliimaministeerium
Teenus 4.12	Kliima, energeetika ja elurikkus	Elurikkuse, metsanduse ja keskkonnakorralduse programm	Kliimaministeerium

LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine

Tabel 8. Ettevõtluskeskkonna programmi (nimetus) ja programmi tegevuste 2025. a eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Ettevõtluskeskkonna programm	149 235	154 321	138 766
Ettevõtluskeskkonna ja ettevõtlikkuse edendamine	48 817	49 703	44 618
Ettevõtete konkurentsivõime ja rahvusvahelistumise toetamine	86 778	86 309	82 347
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	8 041	10 416	5 656
Taristu valdkonna ohuennetus ja tegevuslubade andmine	5 598	7 893	6 144

Programmi algne eelarve oli 149,2 miljonit eurot, lõplikuks eelarveks kujunes 154,3 miljonit, millest kasutati ära 90%. Kasutamata jäi 15,6 miljonit eurot. Piirmääraga vahendid moodustasid lõplikust eelarvest 39 protsenti ja jäägist 95 protsenti.

Algne piirmääraga vahendite eelarve oli 51,9 miljonit eurot ja lõplik 59,8 miljonit eurot. Lõplikku piirmääraga eelarve kujunemist mõjutasid:

- 2024. aastast kanti 2025. aastasse üle 12,1 miljonit eurot. Selgitused jääkide tekkimise ja ülekandmise vajaduse kohta programmi tegevuste lõikes on leitavad ministeeriumi kodulehelt⁵.
- Lisaeelarvetega vähendati programmi eelarvet kokku 4,4 miljoni euro võrra. Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA täpsustas 2,4 miljoni euro ulatuses e-residentsuse programmiks ning 2,0 miljoni ulatuses turismi toetusmeetmeteks kavandatud kulude tekkepõhiseid perioode ning need periodiseeriti aastatesse 2026-2029. Esimene neist mõjutas ettevõtluskeskkonna ja ettevõtlikkuse edendamise programmi tegevust ning teine ettevõtete konkurentsivõime ja rahvusvahelistumise toetamist. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti eelarves planeeriti tööde sisu täpsustumisest tingituna reaalamajanduse projekti investeeringute eelarvest tegevuskuludeks ümber 0,1 miljonit eurot. Muudatus mõjutas ettevõtluskeskkonna ja ettevõtlikkuse edendamise ning taristu valdkonna ohuennetuse ja tegevuslubade andmise

⁵ Eelarve ja majandusteave. Allikas: https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium-ja-minister/eelarve-ja-majandusteave?view_instance=1¤t_page=1

tegevuste eelarveid. Veel vähendas programmi eelarvet 0,1 mln euro võrra ministeeriumi tugiteenuste kulude ümberjagamise, mis puudutas kõiki programmi tegevuste eelarveid.

- Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist eraldati Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile kokku 0,2 miljonit eurot taristu valdkonna ohuennetuse ja tegevuslubade andmise tegevusse laiapindse riigikaitse arendamiseks ja küberturvalisuse tugevdamiseks (0,12 miljonit) ning ettevõtluskeskkonna ja ettevõtlikkuse edendamise tegevuse eelarvesse kasutuslitsentsi soetamiseks andmebaasile, mida kasutatakse rahvusvaheliste sanktsioonide rakendamise järelevalveks (0,06 miljonit).

Piirmääraga eelarvest kasutati ära 75 protsenti ehk 45,1 miljonit eurot. Kasutamata jäi 14,8 miljonit, millest 2026. aastasse kanti üle 13,4 miljonit. Üle jäeti kandmata 1,4 miljonit eurot. Selgitused vahendite kasutamise ning ülekandmise vajaduse kohta programmi tegevuste lõikes on leitavad ministeeriumi kodulehelt⁶.

Tuludest sõltuvate kulude algne eelarve oli programmis 96,8 miljonit eurot. Riigieelarve täitmise põhimõtete järgi kasutatakse tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute lõpliku eelarve saamiseks metoodikat, milles kulude ja investeeringute eelarve viiakse vastavusse tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute tegeliku limiidiga. Tegelik limiit hõlmab ka juba laekunud ettemakseid, mille kasutamine on kavandatud tulevasteks perioodideks. Lõplikusse eelarveks kujunes 94,0 miljonit eurot, millest täideti 93,2 miljonit ehk 99 protsenti. Tuludest sõltuvate kulude eelarvest jäi kasutamata 0,7 miljonit eurot, sealhulgas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti valdkondliku digipöörde projektis 0,15 miljonit, tehisintellekti määruse ja küberkerksuse määruse rakendamise kuludes 0,1 miljonit, *RailBaltic*’u tehnilise abi vahendites 0,1 miljonit, Euroopa Liidu tarbija nõustamiskeskuse tegevustes 0,1 miljonit. Ministeeriumil jäi kasutamata kokku 0,2 miljonit eurot projektides *Sustainability Reporting Tool* ja *Wallet Ecosystem for Business and payments*. Kõigi nimetatud projektide tegevused jätkuvad ka 2026. aastal, seetõttu kantakse jäägid üle.

⁶ Eelarve ja majandusteave. Allikas: https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium-ja-minister/eelarve-ja-majandusteave?view_instance=1¤t_page=1

LISA 2. Programmi teenuste kirjeldus

Programmi tegevus 1: Ettevõtluskeskkond Eesmärk: Eesti elanikud on ettevõtlikud ning ettevõtlus- ja tarbimiskeskond atraktiivne			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
1.1 Ettevõtluskeskkonna arendamise ja ettevõtlikkuse soodustamine	Luuu toetav keskkond ettevõtlusega alustamiseks,	Luuu toetav keskkond ettevõtlusega alustamiseks	MKM
1.2 Ettevõtluse arendamise toetamine	Toetada ettevõtlusega alustamist (EIS)	Teenus hõlmab ettevõtlusega alustamise toetust ja ettevõtlusteadlikkusega seotud teenuseid (juhtimiskvaliteet, digitaliseerimine, kestlik areng jm)	MKM
1.3 Targa ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna kujundamine	Kujundada atraktiivne ja usaldusväärne ettevõtlus- ja tarbimiskeskond.	Teenus hõlmab tarbijakaitse, tooteohutuse, metroloogia, standardimise, akrediteerimise, ettevõtjate halduskoormuse vähendamise, ettevõtja digivära arendamise, kaupade ja teenuste vaba liikumise ning väliskaubanduse valdkondade poliitikakujunduse abil usaldusväärse ja atraktiivse ettevõtluskeskkonna kujundamist.	MKM
1.4 Tarbijavaidluste lahendamine	Tarbijavaidluste lahendamine on tõhus ja usaldusväärne	Tarbija ja kaupleja vaheliste lepingust tulenevate tarbijavaidluste lahendamine poolte lepitamise, kompromissi või tarbijavaidluste komisjoni otsusega.	TTJA
1.5 Kvalifitseeritud tööjõudu tagav poliitikakujundus	Kujundada kvalifitseeritud tööjõu olemasolu toetavaid poliitikaid	Teenuse eesmärk on tööandjate vajadustest lähtuva talendi- ja hariduspoliitika kujundamises osalemine	MKM
1.6 Kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuse ja rahvusvaheliste ettevõtete Eestisse asumise soodustamine	Toetada välisspetsialistide värbamist ja välismaalaste Eestis ettevõtlusega alustamist (EIS)	Talendipoliitika rakendamine	MKM
1.7 Riigi tegevusvarude moodustamine, haldamine ning kasutuselevõtmise korraldamine	Riigi tegevusvarud tagavad Eesti elanike hakkamasaamise hädaolukordades	AS Eesti Varude Keskus vastutab hädaolukorra lahendamiseks või ennetamiseks ning riigi varustuskindluse, riigi julgeoleku ja elanikkonna toimetuleku tagamiseks vajalike tegevusvarude, taristu olemasolu ning kasutusele võtmise valmiduse eest.	MKM

1.8 Tarbijaõiguste nõustamine	Tarbijate nõustamine on kiire, selge ja asjatundlik	Tarbijate ja ettevõtjate kirjalik ja suuline nõustamine tarbijaõigusi puudutavates küsimustes	TTJA
1.9 Inforuumi kaitse	Õigused on antud ja järelevalveprojektide kavandatud maht on tagatud	Teostame järelevalvet ja väljastame lube meedia- ja infoühiskonna teenustele: raadio, televisioon, tellitavad teenused, veebipõhised vahendusteenused. Tegeleme vihkamist, vägivalda, diskrimineerimist õhutava ning sõjapropagandat ja sõjakuritegusid õigustava sisu eemaldamisega digiplatvormidelt. Kontrollime digiligipääsetavuse nõuete täitmist avaliku sektori veebides ja äppides ning erasektori teenustes.	TTJA
1.10 Välisinvesteeringute ja sanktsioonide järelevalve	Õigused on antud ja järelevalveprojektide kavandatud maht on tagatud	Teostame järelevalvet, et Eestisse tehtavad välisinvesteeringud ei ohustaks Eesti julgeolekut ning ettevõtjad ja isikud täidaksid EL teenuste sanktsioone.	TTJA
1.11 Suurriskiga tegevuste ohutuse tagamine	Õigused on antud suurriskiga tegevuste ohutuse tagamiseks	Kontrollime ohtlike kemikaalide, lõhkematerjalide, pürotehniliste toodete käitlemise ja kaevandamise ohutusnõuete täitmist. Väljastame valdkonnaga seotud tegevuslubasid ja käitlemise korraldaja pädevustunnistusi.	TTJA
1.12 Teenuste järelevalve	Teenuste järelevalve projektide kavandatud maht on tagatud	Teostame järelevalvet kaubandustegevuse ja reklaami-, turismi-, sideteenuste ja muude teenusepakujate tegevuse õiguspärasuse üle, millega tagame ausa konkurentsi ja kaitseme tarbijate õigus	TTJA
1.13 Tooteohutuse järelevalve	Toodete järelevalve projektide kavandatud maht on tagatud ja otsused tehtud	Teostame vabaajateenuste, toodete sh küberkerksuse ja tehisintellektisüsteemide (ohutus)nõuetele vastavuse järelevalvet. Peame väärismetalltoodete nimemärgise registrit. Teostame metroloogia valdkonnas järelevalvet mõõtevahendite nõuetele vastavuse üle. Anname hindamisasutustele tunnustuse ning mõõtevahenditele õigused nende turule lubamiseks ja kasutamiseks.	TTJA
Programmi tegevus 2: Ettevõtete eksport			
Eesmärk: Ettevõtted hindavad Eestit tegutsemiskeskkonnana kõrgelt			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus

2.1. Uutele turgudele sisenemist soodustav ja keskkonda arendav poliitikakujundus	Kujundada ekspordi arenguid toetavaid poliitikaid	Teenus hõlmab tegevusi nagu eksportivate ettevõtete arvu kasvuks, uutele turgudele sisenemise oskuste parendamiseks, ettevõtjate eksporditegevuse hoogustamiseks ja ekspordikoostöö soodustamiseks toetusmeetmete, tegevuskavad ja regulatsioonide ettevalmistamine	MKM
2.2. Ettevõtete ekspordi toetamine	Toetada ettevõtjate välisurgudele laienemist (EIS)	Teenus hõlmab ekspordi toetavate teenuste rakendamist EISi poolt	MKM
2.3. Tööstussektorit edendav poliitikakujundus	Kujundada tööstussektorit toetavaid poliitikaid	Teenus seisneb tööstussektori arengu toetuseks toetusmeetmete, tegevuskavade ja regulatsioonide ettevalmistustes ja kujundamises osalemises (tööstussektori tööjõu- haridus-, rohepöörde, digipöörde, regionaalarengu jm poliitika) ning Eesti huvide kaitsmist EL tööstussektori poliitikakujunduses	MKM
2.4. Tööstussektori edendamise toetamine	Toetada tööstussektori arengut (EIS)	Teenus hõlmab tööstussektorile teenuste osutamist EISi poolt	MKM
2.5. Turismisektorit edendav poliitikakujundus	Kujundada turismisektorit toetavaid poliitikaid	Teenus seisneb turismisektori arengu toetuseks toetusmeetmete, tegevuskavade ja regulatsioonide ettevalmistustes ja kujundamises osalemises (sektori tööjõu- haridus-, rohepöörde, digipöörde, regionaalarengu jm poliitika) ning Eesti huvide kaitsmist EL sektori poliitikakujunduses	MKM
2.6. Turismisektori edendamise toetamine	Toetada turismisektori arengut (EIS)	Turismisektori toetamine ja Eesti kui reisi sihtkoha tuntuse suurendamine EISi kaudu	MKM
Programmi tegevus 3: Teadmumamahukad investeeringud			
Eesmärk: Ettevõtete alustamiseks ja arendamiseks on piisav ligipääs vajalikule finantseerimisele ja kapitalile			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
3.1. Kapitali kättesaadavuse ning välisinvesteeringute kaasamise ja usaldusvärsuse soodustamine	Kujundada kapitali kättesaadavust ja investeeringute Eestis maandumist toetavaid poliitikaid	Teenus hõlmab kapitaliturgude mitmekesistamise ja investeerimisfondide ning kapitalile ligipääsu parandamisega ja võimaldamisega seotud poliitikakujundust	MKM
3.2. Kapitali kättesaadavuse soodustamise ja välisinvesteeringute kaasamise toetamine	Toetada kapitali kättesaadavust turutõrgete leevendamiseks (EIS)	EIS pakub paindlikke kapitalitooteid turutõrke leevendamiseks	MKM
Programmi tegevus 4: Taristu ja digihiskonna järelvalve			
Eesmärk: Ettevõtluskeskkonna taristu on ohutu ja nõuetele vastav			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus

4.1. Küberturbe sertifitseerimine	EL sertifitseerimiskava nõuetele vastavad turvalised teenused on tagatud	Tagamaks Eesti küberruumi turvalisust ja usaldusväärsust, anname tegutsemisõiguse Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia toodete-teenuste sertifitseerijatele ja teeme sertifitseeritud toodete-teenuste turujärelevalvet.	TTJA
4.2. Elektroonilise side tegevus- ja kasutusõiguse andmine	Turuvajadustele vastav ja kvaliteetne teenus on tagatud	Väljastame lube sideturul teenuste pakkumiseks ja sageduste kasutamiseks. Tagame sujuva sideteenuste pakkumise, toetades seeläbi kaasaegse digiühiskonna arengut ja toimimist.	TTJA
4.3. Elektroonilise side turegulatsioon	TTJA ülesanne on vastavalt ESS-le analüüsida sideteenuste hulgiturge ja vajadusel määrata turul märkimisväärse turujõuga ettevõtja (MTE). Sellele ettevõtjale saab kehtestada kohustusi (hinna, mittediskrimineerimise, läbipaistvuse, juurdepääsu), et tagada turgudel konkurents ja seeläbi lõppkasutajale kvaliteetse ja taskukohase sideteenuse osutamine.	Seisame hea selle eest, et konkurents sideturul toimiks. Toimiv konkurents sideturul aitab kaasa sellele, et Eesti sideteenus oleks kõigi jaoks kvaliteetne ja taskukohane.	TTJA
4.4. Raadiosageduste ja numeratsiooni pikaajaline planeerimine	Eesti vajadused on tagatud numeratsiooni kasutamiseks pikas perspektiivis	Võimaldame kaasaegset ja piisavat sagedus- ja numeratsiooniresurssi nii sideteenuste pakkumiseks kui ka raadiosageduste kasutajatele ja kaitseme Eesti huve maailmas, et elektrooniline side Eestis areneks.	TTJA
4.5. Elektroonilise side järelevalve	Kvaliteetsed teenused on tagatud	Elektroonilise side järelevalve kindlustab kiire interneti rajamise, elektroonilise side teenuste usaldusväärsuse, raadiosageduste korrektse kasutamise, sideteenuste toimepidevuse.	TTJA
4.6. Raudtee turegulatsioon	Raudtee jätkusuutliku majandamise tagamine	Tagame, et kõikidel turuosalistel on võrdsed alused raudteetaristu kasutamisel	TTJA
4.7. Raudteevaldkonna järelevalve	Tagada seadusega ülesandeks seatud valdkondade üle õiguspärane, korrektne, ühetaoline ja sõltumatu järelevalve teostamine	Teostame järelevalvet nõuete täitmise üle raudteeliikluse ja -veo korraldamise, raudteetaristu ja -veeremi valdkonnas ning seisame hea selle eest, et vedurijuhtide väljaõpe oleks Eestis kõrgel tasemel.	TTJA
4.8. Raudteevaldkonna tegevusõiguse andmine	Raudteeliikluse ohutuse tagamine	Raudteel liikumine peab olema alati ohutu! Selleks tagame, et raudteesektori ettevõtete tegevus vastab kehtivatele nõuetele ja standarditele. Väljastame raudteevaldkonna lube, tunnistusi ning sertifikaate.	TTJA
4.9. Transpordi ohutusjuurdlus	Õnnetuste ja intsidentide põhjuste väljaselgitamine transpordisektoris ning ohutusalaste soovitude tegemine	Eesmärk on raudteel, lennunduses ja merenduses toimunud raskete õnnetuste põhjuste uurimine, eesmärgiga analoogsete õnnetuste vältimine tulevikus. Väljund on ohutuse alaste soovitude andmine.	MKM

4.10. Ehitusvaldkonna järelevalve	Järelevalve raudteerajatise, survetorustiku ja -anuma, elektripaigaldise, sideehitise, lifti, köistee või muu tõsteseadme, avalikus veekogus kaldaga püsivalt ühendamata ehitise, riigikaitse ja julgeolekuasutuse ehitise ning riigipiiri taristu nõuetele vastavuse üle	Seisame hea selle eest, et ehitised oleksid ohutud, ligipääsetavad ja energiatõhusad ning ehitusvaldkonnas tegutseksid pädevad isikud.	TTJA
4.11. Ehitusvaldkonna tegevusõiguse andmine	Õigused on antud ehitusohutuse tagamiseks	Väljastame tegevuslube ja määrame tingimusi riigi eriplaneeringuga ehitistele, riigikaitse- ja julgeolekuehitistele ning raudteerajatistele, näiteks meretuuleparkide arendamine ning Rail Baltic trassi rajamine. Tunnustame välisriigi kutseid raudtee-ehituse, hoonete ehituse, energiatõhususe valdkonnas ning kooskõlastame raudtee kaitsevööndis tegutsemist.	TTJA
4.12. Kiirgus- ja tuumaohutuse korraldamine	Kiirgustegevuse ohutuse järelevalve on tõhus	Korraldame kiirgusvaldkonna loastamist ning kontrollime kiirgustegevuse nõuetele vastavust. Hindame tuumaenergia projektide vastavust ohutusnõuetele, menetledes lubasid ja teostades järelevalvet. Teostame kiirgusseiret ning viime läbi riikliku doosiregistri ja isikudooside seire toiminguid. Tagame valmisoleku ja reageerimise avariikiirituse olukordades ning kiirgushädaolukordades.	TTJA